

Institutionele economie en het kluizenaarschap

Een overzicht naar aanleiding van een
conferentie

Wilfred Dolfsma¹

Lange tijd hebben economen uit de traditie van de Amerikaanse institutionele school geklaagd over het isolement waarin zij zich bevinden. Het klagen wordt onder meer geuit op de internet discussielijst AFEEMAIL. Deze economen, die zich organiseren in bijvoorbeeld de Association for Evolutionary Economics (AFEE), laten zich inspireren door de pragmatische filosofie van Charles Sanders Peirce en John Dewey aan de ene kant, en de economen Thorstein Veblen, John Commons en Clarence Ayres aan de andere kant (Mirowski 1987). Velen noemen deze groep van economen de neo-institutionele school. Daartegenover staan de nieuw-institutionele economen. Zij hebben vele overeenkomsten met de orthodoxe, neo-klassieke economie en zijn daaraan in economisch-methodologische zin verwant. Met het toekennen van Nobel-prijzen aan Douglass North en Ronald Coase heeft de nieuw-institutionele school de laatste jaren veel erkenning en prestige gekregen.

Nagelkerke (1992) heeft terecht beweerd dat de neo-institutionele economie geen coherente theorie ontwikkeld heeft. Ten dele heeft dit met de eclectische benadering van deze school binnen de economie te maken. Meer dan neo-klassiek geïnspireerde economische theorieën, lijkt het de neo-institutionele economie te gaan om theorievorming die realiteitswaarde heeft. En de

¹ Erasmus Universiteit Rotterdam, Economie van Kunst en Cultuur, Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam, tel 010-4082449, fax 010-4532922, email dolfsma@kcw.fhk.eur.nl. Ik bedank graag John Groenewegen, Bart Hofstede, Fieke van der Lecq en Pieter Boot voor commentaar op een eerdere versie van deze tekst.

realiteit laat zich meestal niet veel gelegen liggen aan disciplinaire indelingen. De pragmatisch filosofische manier van denken brengt tevens, volgens Mirowski (1987), met zich mee dat het doen van universeel geldige uitspraken niet nagestreefd en door een grote groep niet mogelijk geacht wordt. Velen beschouwen dit als een nadeel van de neo-institutionele economie, maar deze situatie lijkt te veranderen als gevolg van ontwikkelingen in de methodologie van de economie. Het opstellen en empirisch of modelmatig toetsen van universele, deductief opgestelde hypothesen wordt niet langer door iedereen in de professie als het kenmerk van goede economische wetenschap gezien. Een groter wordende groep van economen en economisch methodologen hangt andere standpunten aan. Popper en Lakatos hebben niet volledig afgedaan, maar veel van de methodologische voorschriften die uit het werk van deze twee grote wetenschapsfilosofen zijn ontsproten, zijn toch herzien².

Nu er ontwikkelingen gaande zijn die ten gunste van de institutionele economie in het algemeen spelen, wat is haar huidige staat?

1. Institutionele economie en 'de kloof'

Wanneer ik refereer aan neo-institutionele economen, dan bedoel ik de economen die door de Amerikaanse institutionele school van Veblen en Commons worden geïnspireerd. Geoff Hodgson (1993b) noemt hen de oude institutioneel economen, maar ik gebruik met anderen liever het adjectief 'neo.' De reden die ik daarvoor heb is, dat deze economen niet stil blijven staan bij de eerder genoemde inspiratiebronnen. Veblens analyses, bijvoorbeeld, kunnen wel degelijk licht werpen op velerlei sociale gebeurtenissen van dit moment, maar hebben ook hun tekortkomingen. Daarom moet zijn werk, volgens mij, geen dogmatisch karakter krijgen. Wat hebben neo-institutionele economen nu gemeen met nieuw-institutionele economen, en waarin verschillen zij van elkaar? Hodgson (1993b) brengt dit op heldere, zij het niet onomstreden wijze in kaart. Beide stromingen binnen de institutionele economie reserveren een belangrijke plaats in hun theorieën voor het concept 'institutie.' Voor de 'nieuwen' moet het ontstaan en veranderen van instituties verklaard worden uit het handelen van individuen. Individuen zijn de kleinste analytische eenheden waartoe alle sociale fenomenen gereduceerd moeten worden. Hun gedrag behoeft geen of nauwelijks verdere precisering of onderzoek. Individuen optimaliseren hun (verwachte) nut onder bepaalde restricties, zo is het uitgangspunt. Iedere sociale entiteit, zoals de markt, is

² In Dolfma (1996b) geef ik aan dat deze ontwikkeling op het gebied van de economische methodologie gevolgen kan hebben voor de neo-institutionele economie.

vervolgens een aggregatie van individuen en hun handelingen of keuzes. De neo-institutionele school is niet geporteerd van een methodologisch individualistisch standpunt waar sociale fenomenen teruggebracht wordt tot individuele handelingen en keuzes. Het gedrag van individuen wordt mede beïnvloed door sociale entiteiten (instituties) die individuen niet zomaar zelf kunnen veranderen. Instituties kunnen snelle veranderingen doormaken, maar veranderen meestal langzaam, evolutionair. Economische theorieën die concepten of ideeën gebruiken uit de biologische evolutietheorieën zijn de laatste tijd populair onder economen. Zo organiseerde de Studiekring voor Post-Keynesiaanse Economie (SPKE) eind 1995 een conferentie over dit onderwerp in Utrecht. Plotseling ontdekken we dat Marshall eigenlijk een evolutionair econoom was; of nee, dat Adam Smith al een evolutionair econoom was. En ja, het is waar dat Charles Darwin de inspiratie voor zijn evolutie theorie kreeg door het werk van Thomas Malthus te lezen. Evolutionaire theorieën in de biologie vormen echter geen eenheid. Wanneer de woorden evolutionaire theorie worden gebruikt, dan denken velen aan de Darwinistische variant waarin variatie toevallig is en een selectie van de meest geschikte variant plaatsvindt. Voor een sociale theorie ligt de versie van evolutionaire theorie die Lamarck rond het jaar 1800 ontwikkelde wellicht veel meer voor de hand, omdat aan mensen toch in het algemeen een vrije wil wordt toegedicht. In de door Lamarck geïnspireerde evolutionaire opvattingen wordt plaats ingeruimd voor een zekere doelgerichtheid van de evolutionaire veranderingen³. Het is de theorie van Lamarck die Richard Nelson en Sidney Winter in hun baanbrekende werk van 1982 overnemen. Later in de tekst ga ik iets verder in op deze en soortgelijke vraagstukken. Een aantal institutionele economen tracht de kloof tussen de neo-institutionele economie en andere scholen in de economische wetenschappen te dichten. Dit uit zich op een tweetal wijzen: ten eerste in praktische of organisatorische zin. Ten tweede onderneemt een aantal economen stappen op het theoretische vlak om bruggen te bouwen. Ik verwijs nu niet alleen naar de kloof tussen de neo- en de nieuw-institutionele economie. Zo wordt getracht een theoretische verbinding te bewerkstelligen tussen wat wel genoemd worden de neo- en de nieuw-institutionele school. Onder de laatste worden economen als Douglass North, Oliver Williamson en Ronald Coase gerekend. Natuurlijk kunnen de twee soorten van bruggen moeilijk los van elkaar gezien worden. De gedachte is, dat een persoonlijk en theoretisch gesprek tussen of confrontatie van de verschillende stromingen van de institutionele economie zal leiden tot wederzijdse voordelen of zelfs kan resulteren in een synthese.

³ Zie verder op het punt van de evolutietheorieën: Lefevre (1984). Voor een kritische beschouwing van het gebruik van evolutionaire concepten in de economische theorie, zie Vromen (1995a).

2. Organisatorische bruggen

Zoals Warren Samuels (1995) opmerkt in zijn overzichtsartikel van neo-institutionele economie, maakt zij buiten de Verenigde Staten 'remarkable developments' mee, vooral in Europa. De European Association for Evolutionary Political Economy (EAEPE) speelt in deze ontwikkeling een belangrijke rol. De EAEPE stelt zich open voor institutionele economen vanuit het volledige spectrum met het oogmerk discussie te stimuleren. Voorzover ik dat kan opmaken uit 'een bezoek aan de laatste conferentie van ieder van de twee organisaties, werkt de door EAEPE gevolgde formule: de discussies op EAEPE conferenties zijn diepgaander dan die op AFEE conferenties. Dit blijkt uit de bundeling van een deel van de papers die op deze conferenties werden gepresenteerd. De EAEPE voert een sterke selectie door en laat de organisatoren van iedere thematisch opgezette conferentie een boek redigeren, terwijl de AFEE een groter deel van de gepresenteerde papers publiceert in de juni editie van haar *Journal of Economic Issues* (JEI).

Op de laatste AFEE meetings (5 tot en met 7 januari 1996) is er een verandering in de opzet van de bijeenkomsten te zien. Uitdrukkelijk werd in een aantal gevallen getracht het gesprek aan te gaan met economen van een andere garnituur. In de eerste sessie van de eerste dag stond de vraag centraal of het concept 'transactie' een "link [is] between the Old (Commons) and the New Institutionalism (Williamson)?" Twee neo-institutionele economen -- Ramstad en Dugger -- zagen geen verbinding, hoewel William Dugger (1996) aanzienlijk minder grote verschillen zag dan Yngve Ramstad (1996). Oliver Williamson was gevraagd commentaar te geven op de papers. Dat was op zich al een kleine revolutie omdat representanten van de twee scholen nooit in een wetenschappelijk forum discussieerden, maar bovendien was Williamsons commentaar mild te noemen. Hij herhaalde de veel gehoorde punten van kritiek die ik in de inleiding noemde en voegde er aan toe dat volgens hem de "old style" institutionele economie is weinig theoretisch is en zich meer moet toeleggen op het operationaliseren van haar concepten. Williamson liet doorschemeren geïnspireerd te zijn geweest door het werk van, bijvoorbeeld, Veblen. In het licht van zijn eerdere commentaar is dat een belangrijke toenaderingspoging van zijn kant. Voor het eerst ontmoetten vooraanstaande personen vanuit twee verschillende stromingen in de institutionele economie elkaar in een sessie met een onderwerp dat voor beide centraal staat in de benadering die zij voorstaan, zo leek het. Het gesprek werd mede daardoor gekenmerkt door een grote mate van voorzichtigheid van beide kanten.

Een zelfde opzet was gekozen voor een sessie over de 'theory of the firm,' die door de AFEE in samenwerking met de American Economic Association (AEA) werd georganiseerd. Wanneer ik de AFEE kenschets als een heterodoxe club van economen, dan is de AEA er één van en voor orthodoxe

economen. Steve Pejovich, een vooraanstaand 'property rights' (eigendomsrechten) econoom, gaf commentaar op papers van economen die min of meer heterodox te noemen zijn. De strekking van zijn reactie was aanmerkelijk minder welwillend dan Williamson eerder was. Voor Pejovich is een bedrijf (firm) alleen te zien als een bundeling van eigendomsrechten. Iedere andere opvatting is, volgens Pejovich, een onzinnige.

Uit nog twee zaken bleek dat de institutionele economen in de Verenigde Staten zich uit hun isolement willen begeven. Ten eerste uit het feit dat er een sessie werd georganiseerd samen met de International Association for Feminist Economics (IAFFE⁴), en ten tweede doordat een aantal andere sessies thematisch van aard was. Op brandende onderwerpen als Mexico's economische crisis, economie van het milieu, de toekomst van de welvaartsstaat, een institutionele analyse van de situatie in Japan, het beleid van centrale banken in verschillende landen, en de economische transitie van landen komen vele 'buitenstaanders' (economen die geen lid van AFEE zijn) af. Uit strategisch oogpunt is het belangrijk dergelijke onderwerpen als thema te kiezen, want waar 60 parallel aan elkaar lopende sessies de regel is, is het moeilijk de aandacht van de 'consument' te winnen.

Een trend om neo- en nieuw-institutionele economen nader tot elkaar te brengen, die is ingezet in Europa, vindt misschien navolging in de Verenigde Staten. Veel hangt echter af van de 'president elect' van de AFEE. De president elect stelt het programma van de jaarlijkse 'meetings' samen en kan zo veel invloed uitoefenen. Of de richting die John Groenewegen als organisator van de laatste AFEE meetings heeft ingezet, voortgang vindt, hangt af van de nieuwe president elect, William Dugger. Binnen Europa is de discussie tussen neo- en nieuw-institutionelen meer geïnstitutionaliseerd, hetgeen bijvoorbeeld blijkt uit een recente publikatie als Groenewegen (1996). In die bundel gaan neo- en nieuw- institutionele economen een discussie aan over de transactiekosten economie en de 'theory of the firm.'

Mensen die een poging doen een discussie te organiseren, of anderszins een vruchtbare uitwisseling van ideeën tot stand te brengen, kunnen niet om de vraag heen of de neo-institutionele economie compatibel is met de nieuw-institutionele economie. Anders geformuleerd: is het mogelijk de positieve elementen uit elk van de twee stromingen te distilleren en samen te voegen tot een vernieuwde en verbeterde institutionele economie? En hoe moet zo'n theorie er dan wel uitzien? Op deze punten lopen de meningen uiteen.

⁴ Net als vele neo-institutionele economen, hebben ook economen die met de IAFFE geassocieerd zijn weerstand tegen de orthodoxe benadering in de economie. Dit laatste bleek ook tijdens de conferentie die het in 1995 opgerichte vereniging Feminist Economic Network of the Netherlands (FENN) op 8 december 1995 organiseerde in Den Haag.

3. Theoretische bruggen

In zijn recente boek, waarin hij de neo- en de nieuw-institutionele economie naast elkaar zet, gaat Malcolm Rutherford (1994) er impliciet vanuit dat er een synthese van de twee stromingen binnen de institutionele economie mogelijk is. Weliswaar zijn er over een aantal belangrijke kwesties verschillen in de standpunten die de twee stromingen innemen, maar deze zijn te overbruggen. Rutherford wikt en weegt de argumenten en standpunten van beide zijden, en komt tot de conclusie dat soms de een en dan weer de ander gelijk heeft. Rutherford pleit voor een synthese. Verder laten Groenewegen *et al.* (1995) zien dat Douglass North steeds meer (aspecten uit) de zienswijze van neo-institutionele economen overneemt - hij zou gezien kunnen worden als de belichaming van een dergelijke synthese⁵.

Gezien de in methodologisch opzicht fors afwijkende posities, lijkt een dergelijke positie niet onproblematisch. Concepten die ontwikkeld en gebruikt worden door methodologisch individualistisch georiënteerde economen lijken niet eenvoudig te verenigen met concepten die een holistische invalshoek op de economie verraden. Klamer & Dolfsma (1995) beargumenteren eerder dat het bij de twee stromingen in institutionele economie gaat om twee compleet verschillende constitutieve metaforen: aanhangers ervan denken (totaal) verschillend. Het argument volgt de lijn die Klamer & Leonard (1994) uitzetten. Metaforen zijn niet alleen die 'onschuldige,' talige dingen die nodig zijn om een gedachte of idee over te brengen, maar er eigenlijk niet toe doen. Sommige metaforen, de constitutieve metaforen, gaan dieper, zij duiden op verschillen in de manier waarop mensen denken. Nieuw-institutionele economen beschouwen instituties als de uitkomst van het handelen van optimaliserende individuen. Bestaande, efficiënte instituties vormen vervolgens, naast het beschikbare budget en de tijd, een beperking voor het individu. Soms wordt hieraan toegevoegd dat het individu zelf een beperking heeft voor wat betreft de capaciteit van zijn hersenen. Centraal blijft echter dat een individu, gegeven deze beperkingen, zal zoeken naar de handeling die het meeste nut oplevert. Williamson spreekt in dit verband, bijvoorbeeld, op cryptische wijze over 'economizing on bounded rationality.' Neo-institutionele economen denken meer evolutionair in de zin dat zij niet uitgaan van de efficiëntie van bestaande instituties. Sommige instituties dienen zuiver ceremoniële waarden en staan de vooruitgang, voortgebracht

⁵ Groenewegen zelf gelooft niet in een dergelijke synthese (Groenewegen 1995). Groenewegen zou deze discussie eerder zien in het licht van het theoretisch pluralisme debat, waar verschillende theorieën naast elkaar toegepast kunnen worden, cq. verhelderend kunnen zijn. In sommige omstandigheden, of over sommige onderwerpen, kan de ene theorie meer zeggen dan de andere, en vice versa (zie Groenewegen & Vromen 1996). Een discussie hierover gaat, gezien het huidige kader, te ver.

door technologische waarden, in de weg. Neo-institutionele economen (zie Waller 1982) noemen dit de dichotomie van Veblen. Een institutie is daarmee een theoretisch concept dat niet te reduceren is tot het handelen van individuen. Hieruit volgt dat neo-institutionele economen vaak, methodologisch gezien, meer 'holistisch' in hun denken zijn (Wilber & Harrison 1978; Hodgson 1993b).

Hodgson (1995) geeft aan dat er twee manieren zijn om een evolutionaire economie te definiëren: een biologische en een niet-biologische. Iedere biologische omschrijving moet drie essentiële componenten bevatten (Hodgson 1995, Nelson 1995): variatie moet verklaard worden, er moet een principe van continuïteit zijn, en er moet selectie van de verschillende variaties optreden. In een sociale theorie ontstaat nu het probleem wat er geselecteerd wordt, wat is de analogie voor genen in een sociale theorie. Worden bedrijven geselecteerd, zoals Alchian (1950) beweerd, zijn het instituties, of gewoonten van mensen (*habits*, gedragsregels)? Het werk van De Vlieghere (1994), Hodgson (1991, 1993a) en Vanberg (1986) verdient in dit verband de aandacht. Voor de verdere ontwikkeling van evolutionair economische theorieën is deze discussie van groot belang. Om Richard Nelson (1995, p.55) aan te halen: "the theory has limited explanatory power until the question of selection criteria gets answered." Een duidelijke conclusie heeft deze discussie echter nog niet opgeleverd.

Dat de definitie of omschrijving van wat onder een institutie moet worden verstaan verschilt, is in dit licht niet verbazend. Binnen de nieuw-institutionele school wordt veelal een definitie in de lijn van North (1991) aangehangen. "Institutions are the humanly devised constraints that structure political, economic and social interaction." Zoals Groenewegen *et al.* (1995) laten zien, heeft Douglass North de veronderstelling dat bestaande instituties efficiënt zijn in zijn latere werk - waar North (1991) een voorbeeld van is - laten vallen. Neo-institutionele economen (bijvoorbeeld Neale 1987) voegen aan de definitie van North toe dat instituties zin en betekenis geven aan de (sociale) omgeving van mensen. Mensen refereren aan instituties om het gedrag van henzelf en van anderen te verklaren en te rechtvaardigen. Daarmee vormen instituties niet alleen een beperking voor een mens, maar stellen hem ook in staat tot bepaalde dingen. Instituties zorgen voor een zekere voorspelbaarheid in het sociale leven, een voorspelbaarheid die de onzekerheid erin (gedeeltelijk) wegneemt. Neo-institutionele economen zullen om redenen van hun omschrijving van wat onder instituties verstaan wordt en om hun methodologische standpunten niet snel de aansporing van Richard Nelson opvolgen. Nelson (1995, p.84) zegt dat "before we make more headway in understanding how 'institutions' evolve we may have to unpack and drastically disaggregate the concept." Het gevolg van een dergelijke disaggregatie of 'uitpakken' zou, zo vermoed ik, zijn dat wiskundige hulpmiddelen gebruikt kunnen worden in een institutionele of evolutio-

naire economie. Dit is ook wat David Colander (1996) voorstaat. Maar "is there a mathematical neoinstitutional economics?" zo vraagt Philip Mirowski (1981) zich af. "Zijn antwoord is dat dit niet mogelijk is, althans wanneer ervan wordt uitgegaan dat de veronderstelling dat de economische agenten hun nut maximeren onder gegeven restricties onjuist is." In dezen sluit ik mij bij hem aan. Wiskunde is geen neutraal instrument en kan verstoringen (*biases*) introduceren, in welk geval het misbruikt wordt⁶. Misbruikt bijvoorbeeld in de zin dat de 'taal' van de wiskunde geen onzekerheid in de zin waarin Frank Knight (1948) dat bedoeld toelaat. Ambigüiteit speelt in een dergelijke wereldbeeld geen rol, en daarmee wordt de mogelijkheid dat mensen een verschillende interpretatie of waardering geven aan de 'werkelijkheid' uitgesloten. Een sociale theorie die dergelijke fenomenen uitsluit mist een belangrijk aspect van de 'werkelijkheid' (zie Dolfma & Klamer 1995).

4. Conclusie

Waarmee we weer aangeland zijn bij de hoofdvraag: is het mogelijk te komen tot een synthese van de neo- en nieuw-institutionele economie? Is nu mijn conclusie dat het onmogelijk is om de twee met elkaar te verenigen, gezien het argument dat Klamer en ik maakten (Klamer & Dolfma 1995)? Is het onmogelijk dat de neo-institutionele economie haar positie als kluisenaar kan verlaten? Het is, denk ik, mogelijk de verschillende stromingen samen te brengen. Wat het argument van de constitutieve metaforen echter wel impliceert, is, dat er nieuwe of andere metaforen ontwikkeld moeten worden die in dat geval het institutioneel economisch denken leiden⁷. Een eerste voorwaarde voor de toenadering op theoretisch gebied waar ik het nu over heb, is een toenadering in organisatorisch opzicht. Om de neo-institutionele economie uit haar isolement te lokken is een voortgaan op de huidige route van groot belang.

⁶ Hodgson (1995) merkt op dat wiskunde met name misbruikt wordt door economen die een niet-biologische definitie van evolutionaire economie voorstaan. Hij merkt op (*ibid.*, p.481) dat "if there is a limited place for econometrics and mathematics it is necessary to define clearly and patrol its limits." Zoals ook tijdens de discussie tussen Jack Vromen en Geoff Hodgson bleek - in de seminar 'Philosophy and Economics,' 6 december 1995, Erasmus Universiteit - is het gedachtegoed van Veblen en andere neo-institutionele economen volgens Hodgson een mogelijke "antibody" tegen een dergelijke ontwikkeling.

⁷ Eén zo'n nieuwe metafoor is, misschien, die van de 'Berg van Ervaring.' Deze metafoor heeft de bedoeling het gedrag van individuen te begrijpen als mensen die leren hoe zich in een onzekere omgeving op een manier te gedragen die voor hen bevredigend is. Zie Dolfma (1996a).

Literatuur

- Alchian, A.A., 1950, 'Uncertainty, Evolution, and Economic Theory', *Journal of Political Economy*, 58
- Colander, D., 1996, *New Institutionalism, Old Institutionalism, and Distribution Theory*. Gepresenteerd op de AFEE meetings, 5-7 januari 1996, San Francisco, Ca., USA
- De Vlieghe, M., 1994, 'A reappraisal of Friedrich A. Hayek's cultural evolutionism', *Economics & Philosophy*, 10(2)
- Dolfsma, W., 1996a, 'The Mountain of Experience: How People Learn in a Complex, Evolving Environment'. Gepresenteerd op de AFEE meetings, 5-7 januari 1996, San Francisco, Ca., USA
- Dolfsma, W., 1996b, *The Social Construction of Value - Value Theories and John Locke's Framework of Qualities* Gepresenteerd op de European Conference on the History of Economics, 8-10 februari 1996 (ECHE'96), Lissabon, Portugal
- Dolfsma, W., A. Klammer, 1995, *Sociale Theorie zonder Social Actoren? - Retoriek, Instituties en Regels in de Economie* Gepresenteerd op conferentie 'Theorievorming over Regels,' 2 juni 1995, Tilburg
- Dugger, W.M., 1996, *Sovereignty in Transaction Cost Economics: John R. Commons and Oliver E. Williamson*. Gepresenteerd op de AFEE meetings, 5-7 januari 1996, San Francisco, Ca., USA
- Groenewegen, J., 1995, *Old and New Institutionalism: no convergence but Living Apart Together*. Tinbergen Institute Discussion Paper 95-184
- Groenewegen, J. (red.), 1996, *TCE and beyond*, Kluwer Academic Publishers
- Groenewegen, J., F. Kerstholt en A. Nagelkerke, 1995, 'On integrating new and old institutionalism: Douglas North building bridges', *Journal of economic issues* 29(2)
- Groenewegen, J., J. Vromen, 1996, 'Introduction', in John Groenewegen (red.) 1996
- Hodgson, G.M., 1991, 'Hayek's theory of cultural evolution - an evaluation in the light of Vanberg's critique', *Economics & Philosophy* 7(1)
- Hodgson, G.M., 1993a, 'Evolution and institutional change - on the nature of selection in biology and economics.' in B. Gustafson, C. Knudsen en U. Maki (red.) *Rationality, Institutions and Economic methodology*, Routledge
- Hodgson, G.M., 1993b 'Institutional Economics: surveying the 'old' and the 'new'', *Metroeconomica*, 44(1)
- Hodgson, G.M., 1995, 'The Evolution of Evolutionary Economics', *Scottisch Journal of Political Economy*, 42(4)

- Klamer, A., W. Dolfisma, 1995, *Rhetorical Obstacles in the Communication among Economists*. Gepresenteerd op de EAEPE conferentie, 19-21 oktober 1995, Krakow, Polen
- Klamer, A. en T.C. Leonard, 1994, 'So what's an economic metaphor?', in: P. Mirowski (red.) *Natural images in economic thought*, Cambridge U.P
- Knight, F.H., 1948 [1921], *Risk, Uncertainty and Profit*, Houghton Mifflin
- Lefèvre, W., 1984, *Die Entstehung der biologischen Evolutionstheorie*, Ullstein
- Mirowski, P., 1981, 'Is There a Mathematical Neoinstitutional Economics?', *Journal of Economic Issues*, 15(3)
- Mirowski, P., 1987, 'The philosophical bases of institutional economics', *Journal of Economic Issues*, 21(3)
- Nagelkerke, A.G., 1992, *Institutes en Economisch Handelen - een onderzoek naar de wetenschappelijke betekenis van de institutioneel-economische benadering*, Tilburg U.P
- Neale, W.C., 1987, 'Institutions', *Journal of Economic Issues*, 21(3)
- Nelson, R.R., 1995, 'Recent Evolutionary Theorizing About Economic Change', *Journal of Economic Literature*, 33(1)
- Nelson, R.R., S.G. Winter, 1982, *An Evolutionary Theory of Economic Change*, Belknap Press
- North, D.C., 1991, 'Institutions', *Journal of Economic Perspectives*, 5(1)
- Ramstad, Y., 1996, *Is a Transaction a Transaction?* Gepresenteerd op de AFEE meetings, 5-7 januari, San Francisco, Ca., USA
- Rutherford, M., 1994, *Institutions in Economics: The Old and the New Institutionalism*, Cambridge U.P
- Samuels, W. J., 1995, 'The Present State of Institutional Economics', *Cambridge Journal of Economics*, 19(4)
- Vanberg, V., 1986, 'Spontaneous market order and social rules: a critique of F.A. Hayek's theory of cultural evolution', *Economics & philosophy*, 2
- Vromen, J., 1995a, *Economic Evolution: an inquiry into the foundations of new institutional economics*, Routledge
- Waller, W.T., 1982, 'The evolution of the Veblenian dichotomy: Veblen, Hamilton, Ayres, and Foster', *Journal of Economic Issues*, 16(3)
- Wilber, C.K. en R.S. Harrison, 1978, 'The methodological basis of institutional economics: pattern model, storytelling and holism', *Journal of economic issues*, 12(1)

In een seminar op 6 december 1995 in de reeks *Erasmus Seminars in Philosophy and Economics* werden de volgende papers bediscussieerd:

- Hodgson, G., 1995b, *A Means of Disowning the Past? A (Mild) Critique of Jack Vromen's 'Economic Evolution'*

- Hodgson, G., 1995c, *In Defence of References: At Least Fifteen Things Wrong With Jack Vromen's Critique of 'Economics and Evolution'*
- Vromen, J., 1995b, *What's wrong with Geoff Hodgson's 'Economics and Evolution'*